

del nostre, però es fa difícil de creure que aquesta paraula pogués romandre després més de vuit segles enterrada en el llenguatge vulgar, sense expressió escrita, i també seria estrany aleshores que no s'hi produís el trasllat d'accent *ai* > *ái*, tan general en romànic; Baist afegeix amb raó que *babia* només és popular en la toponímia d'Amèrica i del Sud de la Península, des de Setúbal a Màlaga, és a dir, en zones on el castellà i el portuguès no foren introduïts fins al S. XIII, i que mostren una toponímia de creació generalment moderna. En canvi, aqueix nostre mot es troba documentat a França des de la segona meitat del S. XIV, per llibres de navegació alemanys (en francès apareix almenys des de 1483);⁴ i d'allí degueren pendre'l l'angl. *bay* [1317, com a nom de lloc, i 1387 com a apellatiu] i l'alem. *bai* [S. XV]. Veg. l'article fonamental de H. i R. Kahane, *Hisp. Rev.* XII, 11-28.

El significat 'badia', continuen argumentant els Kahane, es troba testimoni pel que fa a formes germàniques modernes de Suècia, Noruega, illes Feroe i Shetland, a les quals correspondria fonèticament una forma **baga* en frisó antic: el significat general seria 'corba', i el mateix origen tenen l'angl. *bow* i l'alem. *bogen* 'arc'. Els frisons, que durant els Ss. VI-IX detingueren l'hegemonia naval en el Mar del Nord, haurien estès el mot a França, on **baga* > **báje*, des d'on més tard es propagaria, per una banda, a Anglaterra i Alemanya, i, per l'altra, a Espanya (incloent Portugal), no més tard del S. XIII, quan encara es pronunciaria *báje* en francès. En penetrar aquest manlleu en cast.⁵ es traslladaria el seu accent, per influència de *ría*, terme de significat anàleg, i en l'era dels grans descobriments els castellans i portuguesos l'estengueren probablement pel món; del castellà l'adoptà l'it. *bàia* [1520].⁵

Hi va haver, per altra banda, una antiga forma castellano-portuguesa *badia*, avui conservada a Galícia,⁶ Astúries,⁷ la Muntanya santanderina (Pereda, *Sotileza*, pp. 257, 303) i Canàries⁸ i en el basc de Lekeitio i Bermeo (*badia*, *baida*, Azkue), i usada antigament per Vespucci (1504), pels autors de portolans genovesos de 1511-1527 copiats d'originals portuguesos⁹ i per l'andalús Ordóñez de Ceballos (1614), va passar a l'àrab magrebí i al cat. *badia*.¹⁰ L'argumentació dels Kahane és convincent respecte a l'origen francès de *babia*, i llur article excel·lent va introduir per fi la claredat en aquest fosc problema.¹¹

Però la procedència germànica de l'original francès és molt dubtosa, puix que en frisó és una mera hipòtesi, i a penes es concix cap altre mot francès, precedent d'aquest idioma. Sobretot es fa difícil de creure que l'accentuació *baia*, antiga i completament general a la Península Ibèrica, sigui secundària i deguda a una contaminació, quan, al contrari, és regular fonèticament en francès el desplaçament accentual *baie* > *baie*: això suggereix que l'accentuació damunt la *i* és probablement la primitiva pertot.

En canvi, és molt possible reivindicar l'etimologia de Baist: fr. ant. *baee* 'obertura', derivat de *baer* 'obrir', ll. vulg. **BATARE*. Pot ser cert que el nom de

lloc *Baye de Bourgneuf*, a Bretanya, que Baist creia important, no ve de la idea de 'badia', sinó de la de 'salina', una altra acc. del mateix derivat de **BATARE*, però l'evolució fonètica de la paraula en aquesta altra acc. i el pas d'aquest mot a l'angl. *bay*, proven justament que també *baie* 'badia' pot tenir el mateix origen, i així seria possible explicar l'accentuació hispànica sense recórrer a contaminacions de versemblança discutible (una *ria* gallega és quelcom de molt diferent), ja que la variant francesa *bayee* pogué contreure's en *baie* tal com s'esdevingué en tants noms en *-iee* (veg. exs. s. v. *BOIA* i en el *DCEC*, s. v. *BACIA*). Es tracta d'un fenomen regular i general a Normandia i en altres zones de l'Oest, única part de França que interessa per al cas. En efecte, la forma participial *bayé* que he suposat punt de partida del nostre substantiu apareix encara, usat amb el valor de participi, entre altres, en Rabelais: «dormoient la gueulle baye et ouverte», *Pantagruel*, cap. 28, p. 141 (cf. Plattard, *Rabelais*, ed. 1932, p. 148).

DERIV.: No de *badia de mar* el verb *esbadiar-se* sinó de *VITICULA* (si bé encruentat amb *BADAR*, en el qual article en tractem). M. C.

¹ «Portus --- a baiulandis mercibus baias vocabant». Aquest significat de 'port' no coincideix amb el de *badia* o *baie*, i li ha estat imposat al sant per la seva derivació de *baiulare* 'portar', òbviament impossible en l'aspecte fonètic. Això ja faria dubtar de l'autenticitat de la dada isidoriana, mentre que Sofer vol usar-ho com a indicatiu d'una procedència més antiga que els *Scholium Danielis*. Supòsit gratuït, car St. Isidor inventa etimologies a cada pas per mera semblança formal dels mots, i per tant aquesta fantàstica derivació no prova res quant a la procedència d'una font més antiga. — ² *Beitr. z. Gesch. dt. Spr.* XIX, 1892, 541-3. Insisteix en la *RIEB* VIII, 1914, 328, a negar tota probabilitat d'un origen ibero-basc, per raons pertinents: com que *bai*, variant del bc. *ibai* 'riu', es pot documentar amb aquest mateix sentit, des de l'època romana (Schuchardt, *Iber. Dekl.*, 3-4), és inversemblant que llavors una forma igual o quasi igual tingués també el sentit de 'badia' o 'golf'. — ³ *Rheinisches Museum*, LXX, 334, i ja abans en *ZRPb.* XXXII, 492n., i *Litbl.* 233-4: no sembla existir el genov. *badia* citat alguna vegada. — ⁴ Segurament ja molt abans, car se cita en els *Rôles d'Oléron*, i encara que aquesta compilació solament s'inicià c. l'any 1100 i presenta força addicions i interpolacions més tardanes, de tota manera són anteriors als finals de l'Edat Mitjana. — ⁵ No ens consta en realitat la data de la forma accentuada així, ni si aquesta accentuació va arribar a l'italià des d'Espanya o des de França-Anglaterra. Cal notar que el *Diccionari de la Crusca*, conseqüent amb el seu criteri purista, no admet encara aquest estrangerisme en l'edició de 1763. És clar que, en els viatgers italians del S. XVI que es refereixen als descobriments hispànics (castellans i portuguesos), *baia* pogué accentuar-se a la castellana, i això és el més probable. — ⁶ Per ex. en una